

สันตะปาปาไพอัสที่ 9 (ค.ศ. 1846 - 1878) กับการต่อสู้ในการรักษาบทบาทและอำนาจอธิปไตย

Pius IX (1864-1878) and the Struggle to
maintain his Papal Role and Sovereignty

อนันต์ชัย เลาหพันธ์*

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาชีวิตของสันตะปาปาไพอัสที่ 9 ซึ่งเป็นสันตะปาปาที่ดำรงตำแหน่งสันตะปาปายาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ของคริสตจักรคาทอลิก ทรงครองสมณศักดิ์สันตะปาปาตั้งแต่ ค.ศ. 1846 จนกระทั่งสิ้นพระชนม์ในค.ศ. 1878 หลังได้รับเลือกตั้งเป็นสันตะปาปาแล้ว พระองค์ทรงเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงที่สุดในคาบสมุทรอิตาลี และได้รับการกล่าวขวัญว่าทรงเป็นนักปฏิรูปที่คำนึงถึงอิสรภาพและความก้าวหน้า นอกจากนี้ พระองค์ยังทรงมีท่าทีที่จะให้การสนับสนุนพวกราชาธิปไตยอิตาลีอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ภายใต้อิทธิพลของปฏิวัติ ค.ศ. 1848 หลังจากทรงปฏิเสธที่จะประกาศสงครามกับออสเตรียซึ่งครอบครองดินแดนบางส่วนของคาบสมุทรอิตาลี สันตะปาปาไพอัสที่ 9 ก็ทรงถูกประณามว่าเป็นผู้ทรยศต่อชาติของตน และชื่อเสียงของพระองค์ที่มีในหมู่พวกราชาธิปไตยอิตาลีก็จางหายไปอย่างสิ้นเชิง สันตะปาปาไพอัสที่ 9

* ศาสตราจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์

ทรงเป็นสันตะปาปาองค์สุดท้ายที่ทรงมีพระราชอำนาจในการปกครองรัฐสันตะปาปา พระองค์ทรงเสียดินแดนรัฐสันตะปาปาไปเกือบทั้งหมดในช่วงการรวมชาติอิตาลี และทำที่สุดในค.ศ. 1870 ก็ทรงเสียดินกรุงโรมให้แก่กองทัพชาตินิยมอิตาลี กรุงโรมได้รับการสถาปนาเป็นนครหลวงของราชอาณาจักรอิตาลี สันตะปาปาไพอัสที่ 9 ทรงกักบริเวณพระองค์แต่ในพระราชวังวาติกัน และใช้ชีวิตเยี่ยง “นักโทษแห่งวาติกัน” ในทางการเมือง การดำรงตำแหน่งสันตะปาปาของสันตะปาปาไพอัสที่ 9 ดูเป็นเรื่องหายหน้า แต่ในทางคริสตจักรแล้วถือว่าพระองค์ทรงประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ทรงจัดการให้มีการปฏิรูปและการออกโครงการหลายฉบับรวมทั้ง “หลักความถูกต้องดีพร้อมของสันตะปาปา” การต่อสู้ดิ้นรนของพระองค์ช่วยรักษาบทบาทและอำนาจของสันตะปาปาให้คงอยู่ต่อไป สันตะปาปาทรงได้รับการสถาปนาเป็นบุญราศรีใน ค.ศ. 2000

คำสำคัญ : สันตะปาปาไพอัสที่ 9, บทบาทของสันตะปาปา, ชาตินิยมอิตาลี, การรวมชาติอิตาลี, นักโทษแห่งวาติกัน

Abstract

The article is to study the life of Pius IX who was the longest-reigning elected Pope in the history of the Catholic Church. His pontificate was from 1846 until his death in 1878. After the election, he was the most popular man on the Italian peninsula and was celebrated as a reformer towards freedom and progress. Moreover, he also made gestures of support to Italian nationalism. However, during the Revolutions of 1848, having refused to declare war against Austria which occupied an amount of land in Italian peninsula, Pius IX was denounced as a traitor to his country, and his popularity among the Italian nationalists ceased dramatically. Pius IX was also the last Pope to rule as the Sovereign of the Papal States. He lost most of the Papal States during the Unification of Italy, and finally in 1870 the city of Rome fell completely to Italian nationalist armies and was created the capital of the Kingdom of Italy. Pius IX locked himself in the Vatican Palace and styled himself as the “Prisoner of the Vatican.” Politically, Pius IX’s pontificate might seem to have been a disaster, but viewed ecclesiastically it was full of positive achievements. He carried out an unprecedented number of reforms and decrees, including the famous papal infallibility. His struggle helped to maintain the papal role and power. He was beatified in 2000.

Keywords : Pius IX, papal role, Italian nationalism, Unification of Italy, Prisoner of the Vatican

สันตะปาปาไพอัสที่ 9 (Pius IX ค.ศ. 1846-1878) เป็นสันตะปาปาที่ปกครองคริสตจักรยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ ตลอดระยะเวลาเกือบ 32 ปีที่ดำรงสมณศักดิ์สันตะปาปาทรงเผชิญกับวิกฤตการณ์ต่าง ๆ จากขบวนการของลัทธิเสรีนิยมและชาตินิยมในคริสต์ศตวรรษที่ 19 มากที่สุด ในระยะแรก สันตะปาปาไพอัสที่ 9 ทรงมีแนวคิดเสรีนิยมและเห็นใจพวกชาตินิยมอิตาลี แต่เมื่อเกิดการปฏิวัติ ค.ศ. 1848 (Revolutions of 1848) ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อรัฐสันตะปาปา (Papal States) โดยฝ่ายปฏิวัติเข้ายึดครองกรุงโรมและสร้างความเสียหายอย่างมหันต์ให้แก่ทั้งคริสตจักรและประชาชนทั่วไป แนวคิดทางการเมืองของพระองค์ก็เริ่มเปลี่ยนแปลงและหันไปยึดแนวทางของฝ่ายอนุรักษนิยม อย่างไรก็ตาม พระองค์ก็เริ่มเปลี่ยนแปลงและหันไปยึดแนวทางของฝ่ายอนุรักษนิยม อย่างไรก็ตาม พระองค์ก็เริ่มเปลี่ยนแปลงและหันไปยึดแนวทางของฝ่ายอนุรักษนิยม อย่างไรก็ตาม พระองค์ก็เริ่มเปลี่ยนแปลงและหันไปยึดแนวทางของฝ่ายอนุรักษนิยม อย่างไรก็ตาม พระองค์ก็เริ่มเปลี่ยนแปลงและหันไปยึดแนวทางของฝ่ายอนุรักษนิยม

ภูมิหลังของสันตะปาปาไพอัสที่ 9

สันตะปาปาไพอัสที่ 9 ประสูติเมื่อวันที่ 13 มีนาคม ค.ศ. 1792 ณ เมืองเซนิกัลเลีย (Senigallia) ในเขตมาร์ชแห่งอันโกนา (March of Ancona) ในครอบครัวขุนนางอิตาลี เป็นบุตรชายคนที่ 4 ของเคานต์จีโรลาโม มัสตาลี-แฟร์เรตตี (Girolamo Mastai-Ferretti) และเคาน์เตสกาเตรีนา โซลัสซี (Caterina Solazzi) มีนามเดิมว่า โจวันนี มาริอา มัสตาลี-แฟร์เรตตี (Giovanni Maria Mastai-Ferretti) ในวัยเยาว์โจวันนีเป็นโรคลมชัก แต่เมื่อโตขึ้นก็มีอาการดีขึ้น ท่านได้รับการศึกษาอบรมให้เป็นนักบวชที่สามเณรลัทธิในเมืองวอลแตร์รา (Volterra) และโรม ใน ค.ศ. 1814 โจวันนีมีโอกาสเข้าเฝ้าสันตะปาปาไพอัสที่ 7 (Pius VII ค.ศ.1800-1823) ที่บ้านเกิดหลังจากจักรพรรดินโปเลียนที่ 1 (Napoleon I ค.ศ.1804-1815) ทรงปล่อยตัวสันตะปาปาจากการกักตัวในฝรั่งเศสตั้งแต่ ค.ศ. 1809 ในทิวทัศน์ที่ไม่ให้การ

สนับสนุน นโยบายต่อต้านอังกฤษและระบบภาคพื้นทวีป (Continental System) ซึ่งมีเป้าหมายในการทำลายเศรษฐกิจและโดดเดี่ยวอังกฤษ โจวันนีมีศรัทธาในสันตะปาปาไพอัสที่ 7 อย่างมาก ซึ่งต่อมาเมื่อท่านได้รับการสถาปนาเป็นสันตะปาปาใน ค.ศ. 1846 ก็ได้เลือกพระนามไพอัสมาใช้เป็นนามของท่าน (Wikipedia, the free encyclopedia // **Pope Pius IX**, กันยายน 2012) ขณะเดียวกัน สันตะปาปาไพอัสที่ 7 ก็ทรงโปรดปรานท่านและทรงชื่นชมในความรู้เกี่ยวกับเทววิทยาของท่าน ทรงแต่งตั้งให้ท่านเป็นองครักษ์สันตะปาปา (Papal Noble Guard) ใน ค.ศ. 1815 แต่โจวันนีก็ไม่สามารถทำหน้าที่นี้ได้เมื่อท่านเกิดอาการชักจากโรคประจำตัว อย่างไรก็ตาม สันตะปาปายังคงให้ความเมตตาและสนับสนุนท่านต่อไปและทรงยืนยันกรานว่าในการประกอบพิธีรับศีลมหาสนิทนั้นจำเป็นต้องมีนักบวชจากตระกูลมัสตาอีเข้าร่วมในขบวนพิธีด้วย (Wikipedia, the free encyclopedia // **Pope Pius IX**, กันยายน 2012)

เมื่ออาการลมชักบรรเทาลง ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1819 โจวันนีก็ได้รับศีลบวชโดยสันตะปาปาไพอัสที่ 7 ในกรุงโรม ต่อมาใน ค.ศ. 1823 และ ค.ศ. 1825 โจวันนีหรือสถานภาพใหม่คือ บาทหลวงมัสตาอี-แฟร์เรตตีซึ่งมีพรรษาบวชได้เพียงไม่กี่ปีก็ได้รับการมอบหมายงานสำคัญจากสันตะปาปาให้เดินทางไปในฐานะผู้ช่วยสมณฑูต (auditor) ประจำซิชิลีและเปรูตามลำดับ มีหน้าที่ฟื้นฟูและขยายบทบาทของคริสตจักรคาทอลิกในทวีปอเมริกาใต้ที่เพิ่งได้รับอิสรภาพและจัดตั้งระบอบการปกครองสาธารณรัฐได้ไม่นาน ประสบการณ์ดังกล่าวนี้จึงถือได้ว่าสันตะปาปาไพอัสที่ 9 ทรงเป็นสันตะปาปาพระองค์แรกที่เคยมีประสบการณ์การเดินทางและการใช้ชีวิตในทวีปอเมริกาใต้หรือโลกใหม่ด้วย

บทบาทในการปฏิวัติ ค.ศ. 1848

หลังจากสันตะปาปาไพอัสที่ 7 สิ้นพระชนม์ มัสตาอี-แฟร์เรตตียังคงมีบทบาทเด่นต่อไป สันตะปาปาเลโอที่ 12 (Leo XII ค.ศ. 1823-1829) ทรงแต่งตั้งท่านเป็นหัวหน้าสถานพยาบาลซันมีเกเล (San Michele) ในโรมระหว่าง ค.ศ. 1825-1827 และผู้คุมพระธรรมวินัย (canon) แห่งมหาวิหารซันตามาริอา (Santa Maria) ในวีอาลาตา (Via Lata) ใน ค.ศ. 1827 ขณะที่มีอายุเพียง 35 ปี ท่านก็ได้รับตำแหน่งอาร์ชบิชอปแห่งสโปเลโต (Spoleto) ในสมัยสันตะปาปาไพอัสที่ 8 (Pius XIII ค.ศ. 1829-1830) เมื่อเกิดการปฏิวัติ ค.ศ. 1830 (Revolutions of 1830) ในดินแดนอิตาลีในปาร์มา (Parma) และโมเดนา (Modena) ซึ่งอยู่ใต้อำนาจการปกครองของออสเตรีย พวกเขาถูกจับจำนวน 4,000 คนได้หนีภัยการปราบปรามมายังเมืองสโปเลโต มัสตาอี-แฟร์เรตตีซึ่งเห็นด้วยกับการกับรวมชาติอิตาลีก็ให้ความช่วยเหลือฝ่ายกบฏ โดยให้ที่พักพิงและให้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับบ้าน การกระทำดังกล่าวนี้จึงสร้างชื่อเสียงให้ท่านและได้รับการยกย่องว่าเป็น “นักเสรีนิยม” คนหนึ่งด้วย (Wikipedia, the

free encyclopedia // **Pope Pius IX**, กันยายน 2012) ทั้งยังได้รับการสรรเสริญว่าเป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารีและมีวิสัยทัศน์กว้างไกล

ใน ค.ศ. 1839 อาร์ชบิชอปมัสตาอี-แฟร์เรตีได้ย้ายไปปกครองสังฆมณฑลอีโมลา (Imola) ที่มีความสำคัญมากกว่า ในปีต่อมาสันตะปาปาเกรกอรีที่ 16 (Gregory XVI ค.ศ. 1831-1846) ได้แต่งตั้งท่านเป็น “ว่าที่คาร์ดินัล” หรือ “คาร์ดินัลในใจของสันตะปาปา” (cardinal in pectore) (Wikipedia, the free encyclopedia // **Pope Pius IX**, กันยายน 2012) ซึ่งมีผลในการนับอาวุโสในการดำรงตำแหน่งคาร์ดินัลอย่างเป็นทางการ และในปีรุ่งขึ้นได้ประกาศแต่งตั้งท่านเป็น “พระคาร์ดินัล” (cardinal priest) แห่งซันตีปีเอโตร (Santi Pietro) เมืองมาร์เซลลีโน (Marcellino) อย่างเป็นทางการ อาร์ชบิชอปมัสตาอี-แฟร์เรตีคงปฏิบัติภารกิจเช่นเดียวกับที่เมืองสโปเลโต โดยทำให้ซันตีปีเอโตรเป็นศูนย์กลางของการศึกษ การพัฒนานักบวช และกิจกรรมการกุศลต่าง ๆ ทั้งยังใช้เวลาในการเยี่ยมเยียนนักโทษในที่คุมขังและจัดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับเด็กข้างถนน

เมื่อสันตะปาปาเกรกอรีที่ 16 สิ้นพระชนม์ใน ค.ศ. 1846 ขณะที่อุณหภูมิต่ำทางการเมืองในอิตาลีกำลังพุ่งสูงจากการเคลื่อนไหวของขบวนการรวมชาติอิตาลีนั้น จึงมีคาร์ดินัลจากดินแดนต่าง ๆ จำนวน 46 คนจาก 62 คนเท่านั้นที่เดินทางมาอิตาลีเพื่อประชุมร่วมกันในการเลือกสันตะปาปาพระองค์ใหม่ (conclave) ที่ประชุมคาร์ดินัลมีการแบ่งกลุ่มกันเป็น 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายอนุรักษ์นิยมที่สนับสนุนคาร์ดินัลลุยจี ลัมตรุสกินี (Luigi Lamtruschini) กับฝ่ายเสรีนิยมที่สนับสนุนคาร์ดินัลปัสควาเล ตอมมาโซ จิซซี (Pasquale Tommaso Gizzi) และคาร์ดินัลมัสตาอี-แฟร์เรตีในวัย 54 ปี ในการลงคะแนนเสียงรอบแรกในวันที่ 15 มิถุนายน ไม่มีผู้ใดได้คะแนนเสียงตามเกณฑ์ และคาร์ดินัลมัสตาอี-แฟร์เรตีได้รับคะแนนเสียงเพียง 15 คะแนน จึงต้องจัดให้มีการลงคะแนนเสียงรอบสองอีกในวันรุ่งขึ้น ในการลงคะแนนเสียงครั้งที่ 2 นี้ พวกเสรีนิยมและพวกสายกลางได้ผนึกกำลังกันเลือกคาร์ดินัลมัสตาอี-แฟร์เรตีต่อมาในวันที่ 21 มิถุนายน สำนักวาติกันก็ได้จัดให้มีพิธีสมณภิเษกคาร์ดินัลมัสตาอี-แฟร์เรตีขึ้นเป็นสันตะปาปาไพอัสที่ 9

การขึ้นเป็นผู้นำคริสตจักรคาทอลิกของสันตะปาปาไพอัสที่ 9 ได้สร้างความพึงพอใจให้แก่ชาวคริสต์ในหลาย ๆ ประเทศ รวมทั้งพวกโปรเตสแตนต์ในอังกฤษที่ชื่นชมแนวคิดเสรีนิยมของพระองค์และยกย่องให้เป็น “แสงสว่างแห่งสันติภาพและความก้าวหน้า” ทั้ง ๆ ที่พระองค์ยังไม่เคยแสดงบทบาททางการเมืองให้ประจักษ์มากนัก อย่างไรก็ตามสำหรับออสเตรียซึ่งปกครองดินแดนทางตอนเหนือของอิตาลีและมีปัญหาเกี่ยวกับขบวนการรวมชาติอิตาลีได้มีความพยายามที่จะยับยั้งการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสันตะปาปาไพอัสที่ 9 ตั้งแต่แรก โดยเจ้าชายเคลเมนส์ ฟอน เมทเทอร์นิช (Klemens Fürst von Metternich) อัครมหาเสนาบดีและเสนาบดีว่าการกระทรวงต่างประเทศของออสเตรียพยายามจะสกัดกั้นพระองค์ไม่ให้เป็น

สันตะปาปา แต่คาร์ดินัลไกส์รุค อาร์ชบิชอปแห่งมิลาน (Gaisruck, Archbishop of Milan) ที่ถูกส่งมาเพื่อใช้สิทธิ์ยับยั้ง (veto) อย่างเป็นทางการเดินทางมาถึงที่ประชุมช้าไป จึงทำให้ การเลือกตั้งสันตะปาปาพระองค์ใหม่เป็นไปตามคะแนนเสียงของที่ประชุม

การฟื้นฟูบทบาทผู้นำ

หลังจากเข้ารับตำแหน่งผู้นำคริสตจักรแล้ว สันตะปาปาไพอัสที่ 9 ทรงแสดงตนเป็น พวกเสรีนิยมโดยนิรโทษกรรมนักโทษทางการเมืองที่ถูกคุมขังในรัฐสันตะปาปา และทรงจัดตั้ง สภาที่ปรึกษาซึ่งประกอบด้วยฆราวาสเพื่อให้คำแนะนำในการบริหารรัฐสันตะปาปา การกระทำ ของพระองค์ได้รับการยกย่องทั่วไปทั้งในนครนิวยอร์ก กรุงลอนดอน และกรุงเบอร์ลินในฐานะ ต้นแบบของนักปกครองสมัยใหม่ โดยเฉพาะในคาบสมุทรอิตาลี สันตะปาปาไพอัสที่ 9 ทรง กลายเป็นบุรุษที่ประชาชนนิยมชมชอบมากที่สุด ทรงวางแผนในการพัฒนารัฐสันตะปาปาให้ ทันสมัย อาทิเช่น สร้างทางรถไฟ ติดไฟ(ก๊าซ)ให้ถนนในกรุงโรมสว่างไสว จัดตั้งสถาบัน การเกษตรเพื่อให้ความช่วยเหลือชาวนา ปฏิรูประบบภาษีศุลกากร และยกเลิกข้อบังคับให้ชาวยิว ต้องไปโบสถ์คริสต์ทุกวันอาทิตย์ (Duffy 2009 : 310-311) ทุกแห่งที่ทรงย่างก้าวพระบาท จึงได้ยินแต่เสียงถวายพระพร “ทรงพระเจริญ” และพระองค์ทรงเป็นความหวังของพวก ชาตินิยมอิตาลีที่ช่วยผลักดันและเคลื่อนไหวการปฏิรูประบอบการปกครองให้เป็นไปใน แนวทางประชาธิปไตยและมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด รวมทั้งให้พระองค์เป็นผู้นำใน การรวมชาติอิตาลีและทำสงครามปลดแอกดินแดนอิตาลีที่อยู่ใต้การปกครองของออสเตรีย ด้วย แม้แต่จูเซปเป การ์ibaldi (Giuseppe Garibaldi) นักชาตินิยมอิตาลีที่มีบทบาทสูงใน ขบวนการอิตาลีหนุ่ม (Young Italy) ที่มีเป้าหมายขับไล่ออสเตรียออกจากคาบสมุทรอิตาลี และรวมชาติอิตาลีก็ยังคงมีจดหมายใน ค.ศ. 1847 ถึงสันตะปาปาไพอัสที่ 9 แสดงเจตจำนง ที่จะรับใช้และปกป้องพระองค์

อย่างไรก็ดี เมื่อเกิดการปฏิวัติ ค.ศ. 1848 ซึ่งมีความรุนแรงไปทั่วยุโรป สันตะปาปา ไพอัสที่ 9 กลับทรงวางพระองค์เป็นกลางโดยอ้างว่าทรงอยู่เหนือความขัดแย้งต่าง ๆ ทาง การเมือง ทั้งปฏิเสธที่จะสนับสนุนการทำสงครามอย่างเปิดเผยกับออสเตรียซึ่งเป็นประเทศ คาทอลิก ทั้งยังเรียกร้องให้ชาวอิตาลีมอบความจงรักภักดีต่อ “เจ้านคร” ของพวกเขาต่อไป ดังนั้น ในไม่ช้าความนิยมชมชอบในพระองค์ในหมู่ชาวอิตาลีก็ค่อย ๆ เสื่อมคลายลงอย่างมาก และก่อให้เกิดความรู้สึกว่าพวกเขาถูกสันตะปาปาหักหลัง (Duffy 2009 : 312) อย่างไรก็ดี สันตะปาปาไพอัสที่ 9 ก็ทรงพยายามที่จะกู้สถานการณ์ให้ดีขึ้นด้วยการติดต่อและอุทธรณ์ต่อ จักรพรรดิเฟอร์ดินานด์ที่ 1 (Ferdinand I ค.ศ. 1835-1848) ให้พระราชทานอิสรภาพแก่ ดินแดนต่าง ๆ ในอิตาลีที่ออสเตรียมีอำนาจปกครอง แต่ถูกปฏิเสธ บรรดาพวกชาตินิยมอิตาลี

ซึ่งต่างหันหน้าไปพึ่งราชอาณาจักรปิตมอนด์-ซาร์ดิเนีย ต่างกล่าวหาว่าพระองค์ไม่ทรงรักษาคำพูดและทรงเป็นปฏิปักษ์ต่อการรวมชาติ สันตะปาปาทรงพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการแต่งตั้งปัลเลกรีน รอสโซ (Pellegrino Rosso) ซึ่งมีแนวคิดเสรีนิยมเป็นหัวหน้ารัฐบาลของรัฐสันตะปาปา แต่ในไม่ช้ารอสโซก็ถูกพวกปฏิวัติลอบสังหารเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน ค.ศ. 1848 และกองทหารรักษาพระองค์ชาวสวิสถูกปลดอาวุธ ส่วนสันตะปาปาก็ทรงถูกคุมพระองค์อยู่ในพระราชวังกวีรีนัล (Quirinal) แต่พระองค์ก็สามารถหลบหนีออกมาได้ โดยการปลอมพระองค์เป็นนักบวชธรรมดาและลี้ภัยไปยังเมืองกาเอตา (Gaeta) ในเนเปิลส์ซึ่งเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรซิซิลีทั้งสอง (Kingdom of the Two Sicilies) และทรงปล่อยให้กรุงโรมตกอยู่ในเงื้อมมือของพวกหัวรุนแรงและฝูงชน

ในต้น ค.ศ. 1849 พวกเสรีนิยมได้เข้ายึดอำนาจในกรุงโรมและประกาศให้เป็นสาธารณรัฐพร้อมกับจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราว ขณะเดียวกัน กองทัพปิตมอนด์-ซาร์ดิเนียได้พ่ายแพ้ต่อกองทัพออสเตรียอย่างราบคาบในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1849 ซึ่งทำให้ความหวังของชาวอิตาลีที่จะให้ราชอาณาจักรปิตมอนด์-ซาร์ดิเนียเป็นผู้นำในการรวมชาติต้องสิ้นสุดลงไปด้วย อย่างไรก็ตาม การต่อสู้ระหว่างชาวอิตาลีชาตินิยมกับกองทัพออสเตรียและกลุ่มอำนาจเก่าในดินแดนอื่น ๆ ก็ยังคงดำเนินต่อไป ดังนั้น สันตะปาปาไพอัสที่ 9 จึงทรงเรียกร้องให้ออสเตรีย ฝรั่งเศส และสเปนซึ่งเป็นประเทศคาทอลิกเข้าปราบปรามพวกกบฏ เจ้าชายชาร์ล หลุยส์ นโปเลียน โบนาปาร์ต [(Charles Louis Napoleon Bonaparte) ซึ่งต่อมาเป็นจักรพรรดินโปเลียนที่ 3 (Napoleon III ค.ศ.1852-1870)] ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่ 2 (Second Republic of France)* ซึ่งต้องการเสียงสนับสนุนจากพวกคาทอลิกภายในประเทศจึงส่งกองทัพมาปราบกบฏตามคำเรียกร้องของสันตะปาปา ในระยะแรกการรบที่นำกองทหารมาช่วยพวกกบฏป้องกันกรุงโรมสามารถรบชนะกองทัพฝรั่งเศสได้ แต่ต่อมาก็ต้องพ่ายแพ้เมื่อออสเตรียส่งกองกำลังมาสนับสนุน ฝรั่งเศสก็สามารถเคลื่อนพลเข้ายึดกรุงโรมได้ในเดือนกรกฎาคมและฟื้นฟูอำนาจของสันตะปาปาไพอัสที่ 9 ได้สำเร็จ

จากบทเรียนของการปฏิวัติ ค.ศ. 1848 ที่สร้างความหายนะอย่างใหญ่หลวงต่อกรุงโรมและคริสตจักร โดยพระราชวัง โบสถ์ วิหาร อาราม และสำนักชีถูกปล้นสะดม ศิลปวัตถุจำนวนมากถูกทำลายอย่างจงใจและลักขโมย รวมทั้งมีการสังหารผู้บริสุทธิ์และข่มขืนสตรีซึ่งสร้างความหวาดกลัวไปทั่วรัฐสันตะปาปา มีผลให้สันตะปาปาทรงเปลี่ยนทัศนคติหรือความคิดทางการเมืองจากแนวเสรีนิยมเป็นแนวอนุรักษ์นิยม ทั้งยังก่อให้เกิดความร่วมมือทางการทหารกับต่างชาติอย่างแข็งขัน โดยทรงอนุญาตให้กองทัพฝรั่งเศสประจำการในกรุงโรมเพื่อคุ้มครองกรุงโรมต่อไปอย่างไม่มีกำหนด ทั้งทรงย้ายที่ประทับจากพระราชวังที่กวีรีนัลซึ่งอยู่ใกล้ปากของกรุงโรมมายังพระราชวังวาติกันซึ่งกลายเป็นที่ประทับถาวรของสันตะปาปาองค์ต่อมาด้วย

ส่วนการบริหารภายใน สันตะปาปาไพอัสที่ 9 โปรดให้มีการปฏิรูปโครงสร้างของรัฐบาลและการคลังโดยให้ฆราวาสจำนวนครึ่งหนึ่งเข้าร่วมในคณะรัฐบาลด้วย ทั้งให้แบ่งการปกครองของรัฐสันตะปาปาออกเป็น 1,219 ชุมชน อย่างไรก็ตาม “การปฏิรูป” ก็มิได้มีแนวทางเป็นประชาธิปไตยที่เป็นความต้องการของประชาชนในขณะนั้น เพราะยังคงมีลักษณะของการบริหารแบบวัดและอำนาจยังคงอยู่ในมือของนักบวช ขณะเดียวกัน สันตะปาปาไพอัสที่ 9 ก็ยังทรงพึ่งพาทหารต่างชาติมากขึ้น โดยใน ค.ศ. 1860 ทรงจัดตั้งกองกำลังอาสาสมัครสันตะปาปา ประกอบด้วยทหารชาวฝรั่งเศส ฮอลแลนด์ (ซึ่งเป็นทหารอาสาสมัครส่วนใหญ่) เบลเยียม แคนาดา อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา รวมทั้งชาวอิตาลีจากรัฐและเมืองต่าง ๆ ซึ่งสร้างความไม่พอใจให้แก่ชาวอิตาลีชาตินิยมที่ต้องการจะเห็นดินแดนของตนปลอดจากกองกำลังต่างชาติ นอกจากนี้ พระองค์ยังไม่ยอมอ่อนข้อหรือผ่อนปรนในการรักษาพระราชอำนาจ ซึ่งเชื่อกันว่าส่วนหนึ่งคงมาจากอิทธิพลทางความคิดของคาร์ดินัลจาโกโม อันโตเนลลี (Giacomo Antonelli) ราชเลขาธิการผู้มีศรัทธาในนิกโกเลาะ มากีอาเวลลี (Niccolò Machiavelli) นักทฤษฎีการเมืองในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา (Renaissance) เจ้าของผลงาน *The Prince* ที่ลือชื่อซึ่งสนับสนุนการใช้อำนาจเด็ดขาดในการปกครองเพื่อความอยู่รอดและเจริญก้าวหน้าของรัฐ ทั้งพระองค์ยังละทิ้งความร่วมมือกับพวกปัญญาชนและแนวคิดในการรวมชาติอิตาลีอีกด้วย

ในช่วงทศวรรษ 1850 แม้เหตุการณ์การปฏิวัติ ค.ศ. 1848 โดยทั่วไปจะล้มเหลวและมีเพียงราชอาณาจักรปัดมอนต์-ซาร์ดิเนียที่เป็นดินแดนเพียงแห่งเดียวที่รัฐธรรมนูญได้ถูกยกเลิก แต่กลิ่นอายความต้องการรวมชาติของชาวอิตาลีก็มิได้จางหายไปด้วย กอปรกับปัดมอนต์-ซาร์ดิเนียได้แคนดัล กามิลโล เบนโซ ดี กาวัวร์ (Camillo Benso di Cavour) นักชาตินิยมที่มีความสามารถและเฉลียวฉลาดมาเป็นนายกรัฐมนตรีใน ค.ศ. 1852 ปัดมอนต์-ซาร์ดิเนียจึงกลายเป็นความหวังของพวกชาตินิยมอิตาลีที่จะเป็นรัฐผู้นำในการรวมชาติอิตาลีอีกครั้ง

กาวัวร์ได้ดำเนินแผนการต่าง ๆ ในการรวมชาติอิตาลี ใน ค.ศ. 1854 ปัดมอนต์-ซาร์ดิเนียได้เข้าร่วมกับฝ่ายอังกฤษและฝรั่งเศสทำสงครามกับรัสเซียในสงครามไครเมีย (Crimean War ค.ศ. 1853-1856) และทำให้ปัญหาการรวมชาติอิตาลีที่เกี่ยวข้องกับการเข้ามามีอำนาจปกครองของออสเตรียในดินแดนตอนเหนือเป็นที่รับทราบของที่ประชุมสันติภาพและได้รับความเห็นใจ ทั้งต่อมาใน ค.ศ. 1858 เขายังสามารถชักจูงให้จักรพรรดินโปเลียนที่ 3 ที่ต้องการเผยแพร่พระเกียรติยศของราชวงศ์โบนาปาร์ต (Bonaparte) สัญญาจะให้ความช่วยเหลือแก่ปัดมอนต์-ซาร์ดิเนียในกรณีที่เกิดสงครามกับออสเตรีย ใน ค.ศ. 1859 ปัดมอนต์-ซาร์ดิเนียซึ่งมีความเตรียมพร้อมในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดีจึงก่อสงครามกับออสเตรีย มีผลให้ดินแดนต่าง ๆ (ยกเว้นเวนิเซีย [Venetia] ที่ยังอยู่ใต้การปกครองของออสเตรียต่อ

ไป) และรัฐสันตะปาปา (ยกเว้นกรุงโรม) รวมตัวเข้ากับราชอาณาจักรปีดมอนต์-ซาร์ดิเนีย และสถาปนาเป็นราชอาณาจักรอิตาลีสำเร็จเมื่อวันที่ 17 มีนาคม ค.ศ. 1861 ณ รัฐสภาในกรุงตูริน มีพระเจ้าวิกเตอร์ เอ็มมานูเอลที่ 2 (Victor Emmanuel II) แห่งราชวงศ์ซาวอย (Savoy) ได้รับสถาปนาเป็นกษัตริย์พระองค์แรกของประเทศ โดยที่สันตะปาปาไพอัสที่ 9 ไม่ทรงสามารถจะทัดทานได้และต้องปล่อยให้รัฐสันตะปาปาที่มีอายุกว่า 1,000 ปีต้องสลายตัวลง เหลือเพียงแต่กรุงโรมซึ่งมีทหารฝรั่งเศสช่วยคุ้มครองที่ยังคงรักษาอำนาจอธิปไตยได้ต่อไป (Merriman 2004 : 716)

การสูญเสียรัฐสันตะปาปาและกรุงโรม

อย่างไรก็ดี ในเวลาต่อมาสงครามเจ็ดสัปดาห์ (Seven Weeks' War ค.ศ.1866) ระหว่างออสเตรียกับปรัสเซีย และสงครามฝรั่งเศส-ปรัสเซีย (ค.ศ. 1870-1871) ทำให้อิตาลีสามารถผนวกวินีเซียและโรมได้ตามลำดับ ในกรณีหลัง สันตะปาปาไพอัสที่ 9 ทรงพยายามรวมกำลังทหารต่อต้าน แต่ไม่สำเร็จ กองทหารอิตาลีสามารถเข้ายึดกรุงโรมได้ในเดือนกันยายน ค.ศ. 1870 และประกาศจัดตั้งโรมเป็นเมืองหลวงของประเทศ การรวมชาติทางกายภาพจึงสำเร็จสมบูรณ์ (สัญญา สุวังบุตร และ อนันต์ชัย เลหาพะพันธุ์ 2554 : 104) ขณะเดียวกันก็เป็นการสูญเสียอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนสุดท้ายในคาบสมุทรอิตาลีของคริสตจักรอีกด้วย สันตะปาปาไพอัสที่ 9 จึงทรงเป็นสันตะปาปาองค์สุดท้ายที่ได้ครองอำนาจปกครองอาณาจักรหรือมีสถานะเป็นกษัตริย์ในทางโลกอีกด้วย ต่อมาในวันที่ 13 พฤษภาคม ค.ศ. 1871 พระเจ้าวิกเตอร์ เอ็มมานูเอลที่ 2 ทรงออกกฎหมายค้ำประกัน (Law of Guarantees) เพื่อให้สิทธิแก่สันตะปาปาในการใช้วังวาติกันอย่างเสรี แต่ปฏิเสศที่จะให้สันตะปาปามีอำนาจอธิปไตยเหนืออาณานิคมทั้งหมดของวังวาติกัน พร้อมกับเสนอสิทธิในการส่งและต้อนรับทูตจากต่างประเทศและส่งสมณทูตจากสำนักสันตะปาปาไปยังประเทศต่าง ๆ ด้วย พร้อมกับถวายเงินอีกปีละ 3.25 ล้านลิรา (lire) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ แต่สันตะปาปาไพอัสที่ 9 ไม่ทรงยอมรับข้อเสนอดังกล่าว ซึ่งสร้างความริ้วฉันทะหว่างรัฐกับคริสตจักรเป็นอย่างมาก สันตะปาปายังทรงประท้วงรัฐบาลด้วยการจำกัดที่ประทับเฉพาะในวังวาติกันเท่านั้น และเรียกพระองค์ว่า “นักโทษแห่งวาติกัน” ซึ่งมีอาณาเขตในปกครองเพียง 108 เอเคอร์เท่านั้น กำแพงที่สูงตระหง่านโอบล้อมพระราชวังวาติกันที่สร้างขึ้นในสมัยสันตะปาปาเลโอที่ 4 (Leo IV ค.ศ.847-855)จึงถูกล้อเลียนว่าเป็นกำแพงคุกสำหรับสันตะปาปาไพอัสที่ 9 (แฟรงค์ เจ. คอร์น (ไม่ระบุปี) : 150) อีกทั้งทรงประณามรัฐบาลอิตาลีที่เข้ายึดที่ดินและทรัพย์สินของคริสตจักร ทั้งพระองค์ยังทรงห้ามผู้นับถือนิกายโรมันคาทอลิกมีส่วนร่วมในการเมืองอีกด้วย

การต่อต้านของสันตะปาปาก็ทำให้เกิด “ปัญหากรุงโรม” (The Roman Question) ที่สร้างความกระอักกระอ่วนและความอ่อนแอแก่รัฐบาลอิตาลี และความขัดแย้งดังกล่าวได้ดำเนินต่อไปหลังจากสันตะปาปาไพอัสที่ 9 สิ้นพระชนม์ใน ค.ศ. 1878 เป็นเวลาติดต่อกันอีกกว่า 5 ทศวรรษ การต่อต้านรัฐบาลอิตาลียังกลายเป็นแนวความคิดหลักและนโยบายของสันตะปาปาองค์ต่อ ๆ มาด้วย จนกระทั่งเบนีโต มุสโสลินี (Benito Mussolini) ผู้นำรัฐบาลฟาสซิสต์อิตาลีสามารถทำความตกลงระหว่างสันตะปาปากับรัฐบาล ค.ศ. 1929 (Concordat 1929) หรือ สนธิสัญญาลาเทอรัน (Treaty of Lateran) กับสันตะปาปาไพอัสที่ 11 (Pius XI ค.ศ. 1922-1934) เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1929 ยอมรับเอกราชและอำนาจอัครปาปของนครรัฐวาติกันที่มีอาณาเขต 0.45 ตารางกิโลเมตรและมีสันตะปาปาเป็นประมุข พร้อมจ่ายค่าทดแทนเพื่อชดเชยดินแดนที่รัฐบาลอิตาลีได้ยึดรัฐสันตะปาปาเมื่อมีการรวมชาติอิตาลีใน ค.ศ. 1870 จำนวน 1,750 ล้านลิราและให้คริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกเป็นศาสนาประจำชาติอิตาลี (Merriman 2004 :1099)

การเป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณ

แม้สันตะปาปาไพอัสที่ 9 ไม่ประสบความสำเร็จในทางการเมืองที่จะรักษารัฐสันตะปาปา ทั้งยังไม่เป็นที่ชื่นชมของพวกชาตินิยมทั้งในอิตาลีและนานาประเทศ แต่ในด้านศาสนาและการเป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณก็นับว่าพระองค์ทรงประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ทรงได้รับการยกย่องว่าเป็นสันตะปาปาพระองค์แรกของยุคใหม่และเป็นแม่แบบให้แก่สันตะปาปาองค์ต่อ ๆ มาในการขยายบทบาทของคริสตจักรในด้านต่าง ๆ ในช่วง 32 ปี (ค.ศ. 1846-1878) ที่ดำรงตำแหน่งผู้นำของนิกายโรมันคาทอลิกซึ่งนับว่ายาวนานที่สุดกว่าสันตะปาปาพระองค์ใดก่อนหน้านั้น สันตะปาปาไพอัสที่ 9 ทรงจัดตั้งเขตสังฆมณฑลและหน่วยงานธรรมทูตเพื่อเผยแผ่คำสอนกว่า 200 แห่งทั่วโลก ซึ่งรวมทั้งในสหรัฐอเมริกาและอาณานิคมของอังกฤษ นอกจากนี้ ยังทรงส่งเสริมให้นักบวชในนิกายโรมันคาทอลิกหลายประเทศ เช่น อังกฤษ (ค.ศ. 1850) และ เนเธอร์แลนด์ (ค.ศ. 1855) ที่แยกตัวไปนับถือนิกายโปรเตสแตนต์ฟื้นฟูและจัดตั้งระบบการปกครองแบบคริสตจักรคาทอลิกอีกครั้ง ขณะเดียวกันก็ทำ “ข้อตกลงระหว่างสันตะปาปากับรัฐบาล” ของประเทศต่าง ๆ ทั้งรัสเซีย (ค.ศ. 1847) สเปน (ค.ศ. 1851) ออสเตรีย (ค.ศ. 1855) และกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา (ค.ศ. 1852-1862) และสนับสนุนสหภาพคาทอลิกในดินแดนเยอรมันและปรัสเซีย (ค.ศ. 1852) ทำให้อำนาจรวมศูนย์ของคริสตจักรเป็นที่ยอมรับและสถาปนาสันตะปาปาเป็นศูนย์รวมของคำสั่งสอน (doctrine) ของศาสนาและอำนาจคริสตจักรทั่วโลก ทั้งพระองค์ยังทรงให้คำแนะนำและประสานงานกับนักบวชในระดับสูง (บิชอปและอาร์ชบิชอป) ที่สูญเสียอำนาจทางการ

เมืองโนดินแดนต่าง ๆ อีกด้วย จึงช่วยให้การดำเนินงานของคริสตจักรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (Kelly 1988 : 309-310)

ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1854 สันตะปาปาได้ทรงออกประกาศ “หลักเกณฑ์ที่ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าด้วยความบริสุทธิ์” (Dogma of the Immaculate Conception) ของพระแม่มาเรีย พระมารดาของพระเยซูคริสต์ว่าพระแม่มาเรียทรงปฏิสนธินิรมลปราศจากซึ่งบาปแต่กำเนิด ทำให้ลัทธิบูชาพระแม่มาเรียเป็นที่ยอมรับและมีจุดยืนมากขึ้น ทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้มีการศึกษาทฤษฎีทางเทววิทยาแนวใหม่ ๆ ขึ้นอีก ทำให้นิกายคาทอลิกที่เน้นการบูชาพระแม่มาเรียในฐานะเป็นผู้ไถ่ลมหินมีความเข้มแข็งมากขึ้น

นับแต่ทศวรรษ 1850 เป็นต้นมา นานาประเทศในยุโรปได้เข้าสู่สมัยการปฏิวัติอุตสาหกรรม (Industrial Revolution) ชาวตะวันตกเริ่มให้ความสนใจในความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสินค้าใหม่ ๆ ขณะเดียวกัน ความก้าวหน้าต่าง ๆ ก็สร้างความหวั่นไหวให้แก่ผู้คนจำนวนไม่น้อยให้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคม อองรี อามีแอล (Henri Amiel) นักประพันธ์ชาวสวิสถึงกับเขียนบรรยายความเกี่ยวกับการปฏิวัติอุตสาหกรรมว่า ประโยชน์ใช้สอยจะเข้าแทนที่ความงาม งานอุตสาหกรรมแทนที่งานศิลปะ เศรษฐกิจและการเมืองแทนที่ศาสนา และคณิตศาสตร์แทนที่กวีนิพนธ์ นอกจากนี้ ยังเกิดงานเขียนด้านชีววิทยาที่สำคัญคือ *The Origin of Species* ใน ค.ศ. 1859 ของชาลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin) นักวิทยาศาสตร์และนักธรรมชาติวิทยาชาวอังกฤษที่อธิบายว่า บรรพบุรุษของสรรพชีวิตซึ่งรวมทั้งมนุษย์อาจมีเพียง 4-5 ชีวิตเท่านั้น ซึ่งเป็นที่มาของลัทธิดาร์วิน (Darwinism) ที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดในเรื่องกำเนิดของมนุษย์ในเชิงวิทยาศาสตร์และแนวคิด

ทางการเมืองในเวลาต่อมา ทั้งเป็นการลบล้างความคิดว่ามนุษย์เป็นผลงานของพระเป็นเจ้า ดังที่ปรากฏในคัมภีร์ไบเบิลซึ่งถือว่าเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ของคริสต์ศาสนิกชน (Rapport 2005 : 251-252)

ดังนั้น เพื่อยับยั้งแนวคิดต่าง ๆ ดังกล่าวและเป็นการสร้างเอกภาพทางความคิดให้แก่พวกคาทอลิก ในวันที่ 8 ธันวาคม ค.ศ. 1864 สันตะปาปาไพอัสที่ 9 จึงออกสมณสาส์น *Quanta cura* มีเนื้อหาประณามการปฏิวัติต่าง ๆ และลัทธิสังคมนิยมที่เป็นภัยและเป็นการคุกคามพระศาสนา พร้อมกับภาคผนวกชื่อ *A Syllabus of the Principle Errors of Our Times* ที่มีชื่อเสียงและมีอิทธิพลต่อชาวคาทอลิกในเวลาต่อมา ประกอบด้วยความผิดหลัก 80 ประการเพื่อสาปแช่งแนวคิดทางด้านเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ รวมทั้งการเมือง (ซึ่งทำให้รัฐสันตะปาปาต้องสลายตัวลงและลดบทบาทของคริสตจักรในคาบสมุทรอิตาลี) ที่ขัดต่อหลักปฏิบัติและความเชื่อที่มีมาแต่อดีต เช่น การจดทะเบียนสมรสที่อำเภอ การจัดการศึกษาโดยรัฐแทนการให้คริสตจักรเป็นผู้จัดการหรือดำเนินการ ต่อมา ระหว่างปลาย ค.ศ. 1869 ถึงกลาง ค.ศ. 1870 ก่อนที่กองกำลังอิตาลีจะเข้ายึดกรุงโรมในเดือนกันยายน ค.ศ. 1870 ในระหว่างสงครามฝรั่งเศส-ปรัสเซีย ได้มีการจัดการประชุมสภาคริสตจักรวาติกัน (Vatican Council) ขึ้นเป็นครั้งแรก มีการกำหนดกรอบหรือขอบเขตของเหตุผลกับศรัทธา ประณามการนับถือผี พวกวัตถุนิยม และลัทธิปฏิเสธพระเป็นเจ้า ให้ยึดมั่นคำสั่งสอนของศาสนาอย่างมั่นคง ในส่วนที่เกี่ยวกับการปาฏิหาริย์ พร้อมกับออกแถลงการณ์ว่าด้วย “หลักความถูกต้องดีพร้อมของสันตะปาปา” (Doctrine of Papal Infallibility) (Maxwell-Stuart 2006 : 219) ที่ให้อำนาจสันตะปาปาอย่างกว้างขวางและเป็นทางการซึ่งผ่านความเห็นชอบจากสภาด้วยคะแนนเสียง 533 ต่อ 2 โดยกำหนดว่าทุกอย่างที่สันตะปาปาทรงปฏิบัติหรือมีพระวาจาในเรื่องเกี่ยวกับศรัทธาและศีลธรรมให้ถือว่าถูกต้องสูงสุด และปราศจากข้อโต้แย้งใด ๆ อย่างไรก็ดี แถลงการณ์ดังกล่าวกลับก่อให้เกิดปฏิกิริยาจากคริสต์ศาสนิกชนทั้งคาทอลิกและโปรเตสแตนต์ในอิตาลี ดินแดนเยอรมัน และฝรั่งเศส ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพวกเสรีนิยมและชาตินิยมที่เห็นว่าท่าทีและแนวคิดของสันตะปาปาไพอัสที่ 9 แสดงถึงโลกทัศน์ที่คับแคบและพยายามฟื้นฟูอำนาจของตนเองให้เหนือกว่าอำนาจของชาติ

ในทศวรรษ 1870 แม้สันตะปาปาไพอัสที่ 9 จะทรงมีพระชนมายุเกือบ 80 พรรษา แต่ก็ทรงยืนหยัดต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ ที่รุมเร้าคริสตจักรอย่างเด็ดเดี่ยวและกล้าหาญ นอกจากนี้ปัญหาที่รัฐบาลอิตาลียกกองทัพเข้าผนวกกรุงโรมเข้ากับราชอาณาจักรอิตาลีและตั้งเป็นเมืองหลวงซึ่งทำให้พระองค์ต้องกลายเป็น “นักโทษแห่งวาติกัน” แล้ว สันตะปาปายังต้องเผชิญกับ “คูลท์วอร์คัมฟ์” หรือการต่อสู้ทางวัฒนธรรม (Kulturkampf) กับจักรวรรดิเยอรมัน (German Empire) (Merriman 2004 : 732-733) อีกด้วย หลังจากประสบความสำเร็จในการรวมชาติเยอรมัน (Unification of Germany) ใน ค.ศ. 1871 ออกโท ฟอน บิสมาร์ค

(Otto von Bismarck) อัครมหาเสนาบดีได้ดำเนินนโยบายชาตินิยมและพยายามกำจัดอำนาจซ้อนของคริสตจักร โดยลดบทบาทและจำกัดสิทธิต่าง ๆ ของคริสตจักรทั้งในด้านการจัดการศึกษา การจดทะเบียนสมรส การสอนวิชาศีลธรรมและอื่น ๆ ที่เคยมีมาตั้งแต่อดีต รวมทั้งให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐในการจับกุม คမ်းซัง และเนรเทศนักบวช นโยบายดังกล่าวนี้จึงเท่ากับสวนทางกับนโยบายของสันตะปาปาไพอัสที่ 9 ที่ต้องการให้รัฐชาติต่าง ๆ เคารพในบทบาทของคริสตจักรที่มีมาในสังคมตะวันตกเป็นระยะเวลายาวนาน การต่อสู้ทางวัฒนธรรมในจักรวรรดิเยอรมันจึงเป็นสิ่งที่สันตะปาปาไม่อาจจะประนีประนอมได้ และมีผลให้เกิดการแตกแยกทางศาสนาในระดับหนึ่งในเยอรมนี ในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1875 สันตะปาปาไพอัสที่ 9 ทรงออกแถลงการณ์ในสมณสาส์น *Quod Numquam* ประณามกฎหมายฉบับต่าง ๆ ของเยอรมนีที่ออกมาเพื่อต่อต้านพวกคาทอลิกและคริสตจักร ทั้งทรงประกาศให้เป็นโมฆะด้วย ทำให้สถานการณ์ภายในเยอรมนีตึงเครียดขึ้นเพราะประชาชนจำนวนหนึ่งมีศรัทธาในนิกายคาทอลิกและเชื่อฟังสันตะปาปา ทั้งการต่อสู้ทางวัฒนธรรมก็กลายเป็นเรื่องยึดเยื้อและดำเนินต่อไปหลังจากพระองค์สิ้นพระชนม์ใน ค.ศ. 1878 ท้ายที่สุด บิสมาร์คต้องหันมาประนีประนอมกับพวกคาทอลิกเพื่อลดแรงกดดันทางการเมือง โดยเฉพาะกับพรรคเซนเตอร์ (Centre Party) ซึ่งเป็นตัวแทนของคาทอลิก เพื่อขอเสียงสนับสนุนในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ทั้งกิจการภายในและการต่างประเทศ

สันตะปาปาไพอัสที่ 9 “นักโทษแห่งวาติกัน” สิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1878 สิริพระชนมายุ 86 พรรษา ทรงครองตำแหน่งสันตะปาปาเป็นระยะเวลา รวม 32 ปี นับว่ายาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์คริสตจักร ทรงได้รับการยกย่องว่าเป็นสันตะปาปาพระองค์แรกในโลกสมัยใหม่ของคริสตจักร ทรงเป็นผู้ริเริ่มโครงการต่าง ๆ จำนวนมากรวมทั้งการสร้างจุดยืนที่แข็งแกร่งให้แก่คริสตจักรทั้งในแง่ของทฤษฎีและการปฏิบัติ โดยเฉพาะการยืนยันอย่างหนักแน่นในสิทธิของคริสตจักรเหนือกรุงโรม ทั้งยังเป็นสันตะปาปาที่ชาวคาทอลิกทั่วโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 19 นิยมชมชอบมากที่สุด ขณะเดียวกัน การเพิกเฉยต่อการรวมชาติอิตาลีกับการสร้างปัญหากรุงโรมก็ทำให้ชาวอิตาลีชาตินิยมไม่พอใจจนเป็นที่หวั่นเกรงกันว่า การสิ้นพระชนม์ของพระองค์จะทำให้สถาบันสันตะปาปาต้องพลอยสิ้นสุดลงไปด้วย ในวันที่ 13 กรกฎาคม ค.ศ. 1881 ขณะมีการเคลื่อนพระศพจากมหาวิหารเซนต์ปีเตอร์ (Saint Peter) ไปยังซันโลเรโนโซฟูออริเลมูรา (San Lorenzo fuori le Mura) ได้มีฝูงชนในกรุงโรมที่ต่อต้านพระองค์และนักบวชสำนักวาติกันพยายามจะเข้าชิงพระศพเพื่อหามพระเกียรติโดยการโยนพระศพลงแม่น้ำไทเบอร์ (Tiber)

อย่างไรก็ดี แม้การต่อสู้และนโยบายของพระองค์ที่ไม่ยอมอมมอมขอมกับรัฐบาลอิตาลีจะถูกพวกชาตินิยมมองว่าเห็นแก่ตัวและไม่ยอมสละผลประโยชน์ของคริสตจักรให้แก่ชาติซึ่งยิ่งใหญ่กว่า แต่กาลเวลาก็พิสูจน์ให้เห็นว่าทรงสามารถปกป้องสถาบันสันตะปาปาและอำนาจ

อภิปไตยของคริสตจักรที่มีอายุเก่าแก่คู่กับอารยธรรมยุโรปไว้ได้ ทั้งยังทำให้บทบาทของสันตะปาปาในฐานะผู้นำด้านจิตวิญญาณในโลกวัตถุเป็นที่ยอมรับในนานาประเทศทั่วโลก ใน ค.ศ. 1985 สันตะปาปาไพอัสที่ 9 ทรงได้รับการยอมรับจากสำนักวาติกันอย่างเป็นทางการใน “บุญหาญ” (heroic virtue) ที่สถิตในพระองค์ซึ่งเป็นก้าวแรกในการพิจารณาพระองค์ให้เป็นผู้มีบุญ ต่อมาในวันที่ 3 กันยายน ค.ศ. 2000 สันตะปาปาจอห์น ปอลที่ 2 (John Paul II ค.ศ. 1978-2005) ทรงสถาปนาให้พระองค์เป็นบุญราศี (beatified) และกำหนดให้วันที่ 7 กุมภาพันธ์ซึ่งเป็นวันสิ้นพระชนม์ของพระองค์เป็นวันบุญราศีสันตะปาปาไพอัสที่ 9.

บรรณานุกรม

- แฟรงค์ เจ. คอร์ดิน. ท่านคือศิลา จากนักบุญเปโตรถึงพระสันตะปาปาเบเนดิกต์ที่ 16 : **From Peter to Benedict XIV.** แปลโดย วิภา โกวิทวานิชย์. พิมพ์ครั้งที่ 3. สมุทรปราการ : สตาร์บูม อินเตอร์พรีนซ์ (ไม่ระบุปี)
- สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, เล่ม 1 อักษร A - B, แก้ไขเพิ่มเติม, พิมพ์ครั้งที่ 3, พ.ศ.2547.
- สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, เล่ม 2 อักษร C -D, พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ.2544.
- สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, เล่ม 3 อักษร E - G, พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ.2543.
- สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, เล่ม 4 อักษร H - K, พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ.2546.
- สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, เล่ม 5 อักษร L - O, พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ.2551..
- สัญญาชัย สุวังบุตร และ อนันต์ชัย เลหาพะพันธุ์. **ทรบปะณะประวัติศาสตรยุโรปในคริสต์ศตวรรษที่ 19.** แก้ไขปรับปรุง, กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภารการพิมพ์, 2554.
- Duffy,Eamon. **Saint & Sinners : A History of the Popes.** London : The Folo Society, 2009.
- Maxwell-Stuart, P. G. **Chronicle of the Popes.** London : Thames & Hudson, 2006.
- Merriman, John. **A History of Modern Europe.** New York : Norton, 2004.
- Rapport, Michael. **Nineteenth Century Europe.** London : Palgrave, 2005.
- Kelly, J. N. D. **The Oxford Dictionary of Popes.** Oxford : Oxford University Press, 1988.
- Pope Plus XI** [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก : http://en.wikipedia.org/wiki/Pope_Plus_XI (วันที่ค้นข้อมูล : 10 กันยายน 2555).